

ESG-beleid Pensioenfonds KLM Cabinepersoneel

Missie, visie, strategische doelstelling en beleggingsbeginselen

Stichting Pensioenfonds KLM-Cabinepersoneel heeft als missie om te zorgen voor het pensioen van de deelnemers van het pensioenfonds, het cabinepersoneel dat bij KLM en KLC werkt en heeft gewerkt. Als hun natuurlijke pensioenpartner ondersteunt het pensioenfonds de deelnemers door goed inzicht te geven in hun eigen pensioensituatie en hen te begeleiden bij hun pensioenkeuzes.

Bij het uitvoeren van deze missie heeft het pensioenfonds de ambitie om een positieve bijdrage te leveren aan de samenleving.

Deze ambitie is verwoord in de volgende strategische doelstelling van het pensioenfonds:

We willen bijdragen aan een leefbare wereld voor nu en in de toekomst. Daarom zullen wij het pensioenkapitaal, daar waar het financieel verantwoord is, zoveel mogelijk inzetten voor een leefbare wereld. Dit betekent dat bij de vormgeving en uitvoering van het beleggingsbeleid bewust zal worden ingezet op het leveren van een positieve bijdrage voor mens, milieu en samenleving. Ook bij de keuze voor leveranciers van het pensioenfonds zullen duurzaamheidscriteria een belangrijke rol gaan spelen. Wij vinden het belangrijk onze deelnemers te informeren over onze initiatieven zodat zij zich herkennen in onze koers.

Deze strategische doelstelling kan voor de beleggingsportefeuille op de volgende manier worden geconcretiseerd:

1. Een positieve maatschappelijke bijdrage leveren zonder in te leveren op de verhouding tussen rendement en risico

Wij kiezen voor een rationele benadering: rendement is daarbij een cruciale, maar geen absolute randvoorwaarde. De beleggingen van het fonds mogen absoluut geen ontwrichtende werking hebben voor de maatschappij: rendement uit maatschappelijk verwerpelijke beleggingen is niet acceptabel. Door ook niet-financiële aspecten expliciet mee te nemen in het beleggingsproces zullen risico's beter in kaart komen en kunnen beter worden vermeden.

2. Positieve reputatie richting belanghebbenden en samenleving

ESG is in de breedste zin van het woord in toenemende mate onderwerp van maatschappelijke discussie en daarmee ligt de wijze waarop ondernemingen en beleggers hiermee omgaan steeds vaker onder het vergrootglas. Wij erkennen onze verantwoordelijkheid hierin en wensen naar onze deelnemers en de maatschappij een goede en geloofwaardige reputatie te hebben en te behouden.

Dit betekent dat:

- Wij niet beleggen in ondernemingen die herhaaldelijk en in ernstige mate de principes van de UN Global Compact schenden
- Wij ons bewust zijn van de invloed die wij als belegger kunnen uitoefenen en wij het onze maatschappelijke verantwoordelijkheid zien hier invulling aan te geven, bijvoorbeeld door het uitoefenen van stemrecht

Pensioenfonds KLM Cabinepersoneel

- Wij aandacht hebben voor beleggingsrisico's die voortkomen uit ESG-aspecten, maar ook oog hebben voor nieuwe kansen om ons zodoende optimaal te positioneren en daarmee positief te kunnen bijdragen aan het beleggingsresultaat.

Een belangrijke randvoorwaarde bij het nastreven van de doelstellingen op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen is dat de verhouding tussen het verwacht rendement en het risico van de beleggingsportefeuille niet verslechtert. Het pensioenfonds heeft de overtuiging dat er voldoende mogelijkheden worden aangeboden in de markt om de beleggingsportefeuille te verbeteren op maatschappelijk gebied zonder dat dat ten koste gaat van het financiële aspect. Deze overtuiging is vastgelegd in ons investment belief op het gebied van duurzaam beleggen:

“Wij kunnen met onze beleggingen een positieve maatschappelijke bijdrage leveren zonder dat dat ten koste gaat van de verhouding tussen rendement en risico in de beleggingsportefeuille”.

Het beleid heeft betrekking op de gehele beleggingsportefeuille, waarbij per vermogenscategorie de best passende uitwerking wordt gekozen.

Leidende principes

Wij hanteren de Global Compact van de Verenigde Naties als uitgangspunt voor het MVB-beleid. De VN Global Compact bestaat uit tien breed geaccepteerde principes gebaseerd op internationale verdragen zoals de verklaring van de rechten van de mens en de International Labour Organisation (ILO). De VN Global Compact verlangt van bedrijven dat zij de principes op gebied van mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anticorruptie omarmen, ondersteunen en uitvoeren.

Daarnaast onderschrijven wij het IMVB-convenant ('Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Beleggen'). Gezien deze onderschrijving hanteren wij tevens de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de UN Guiding Principles, waarvan het IMVB-convenant een uitwerking vormt. In lijn met het IMVB-convenant onderschrijven wij maatschappelijke waardecreatie op de lange termijn als leidend principe. Het IMVB-convenant is een gezamenlijk initiatief van de overheid, pensioenfonds, vakbonden en NGO's om door middel van samenwerking beleggingen evenwichtiger te maken voor maatschappelijke ontwikkelingen.

Daarnaast hanteren wij de volgende standaarden, principes en guidelines:

- UN Principles for Responsible Investment (PRI)
- International Corporate Governance Network (ICGN) Global Stewardship Principles en Global Governance Principles
- Lokale best-practices richtlijnen en codes zoals de Nederlandse Stewardship Code
- Impact op UN Sustainable Development Goals (SDG's) wordt meegewogen waar mogelijk

Thema's

Beleggingen die gericht zijn op het leveren van een bijdrage aan specifieke Sustainable Development Goals (SDG's) kunnen niet los gezien worden van een aantal lange termijn trends die structurele verschuivingen in de maatschappij veroorzaken. Als gevolg van deze trends veranderen economische verhoudingen in allerlei sectoren met grote gevolgen voor verdienmodellen van bedrijven.

Er kan een groot aantal 'megatrends' geïdentificeerd worden, maar de volgende vier trends hebben de grootste invloed op economische ontwikkelingen en kapitaalmarkten:

Vier megatrends die de wereld veranderen

Op basis van deze trends kunnen beleggingsthema's geïdentificeerd worden, die gesteund worden door deze trends en daarmee op lange termijn van toegevoegde waarde kunnen zijn voor een beleggingsportefeuille. Wij maken gebruik van thema's en SDG's om ESG-risico's en -kansen te signaleren. Daarbij hechten wij extra belang aan de volgende thema's:

1. Klimaatverandering

Klimaatverandering vormt voor onze maatschappij wereldwijd een ongekende uitdaging. De wetenschappelijke consensus is dat de groeiende hoeveelheid broeikasgassen in de atmosfeer van de aarde aan menselijk handelen toegeschreven kan worden en dat dit broeikas effect leidt tot klimaatverandering. Hierdoor ontstaan negatieve maatschappelijke effecten, die steeds vaker ook als beleggingsrisico's worden gezien.

In 2015 sloten wereldleiders een akkoord om maatregelen te treffen om de opwarming van de aarde voor de komende 200 jaar tot 2°C te beperken. Dit akkoord, het 'Klimaatakkoord van Parijs', wil de mensheid en de natuur voor de meest catastrofale invloed van klimaatverandering behoeden. Beleggers spelen hierbij ook een rol: zij kunnen kapitaal voor de energietransitie verschaffen, maar moeten op de korte, middellange en lange termijn ook rekening houden met de risico's van klimaatverandering voor de waarde van hun beleggingen, bijvoorbeeld als gevolg van weerschade of transitierisico's (hoge kosten en/of risico op zogenaamde stranded assets).

Wij ondersteunen de doelstellingen zoals uiteengezet in het Akkoord van Parijs om de uitstoot van schadelijke broeikasgassen wereldwijd terug te dringen. Voorts onderkennen wij dat de kapitaalverstrekkers een verantwoordelijkheid dragen ten aanzien van de risico's en kansen op het gebied van klimaatverandering: deze verantwoordelijkheid dient tot uiting te komen in de

beleggingsbesluiten die wij nemen en de dialoog die met ondernemingen en andere instellingen wordt gevoerd. Wij willen een bijdrage leveren aan de ambitie van het Akkoord van Parijs om de temperatuurstijging onder de 2°C te houden. Vervolgens willen wij ons inspannen om de temperatuurstijging verder te beperken. Het risico van klimaatverandering wordt gereflecteerd in de Sustainable Development Goals (SDG's) nummers 7 (betaalbare en schone energie) en 13 (klimaatactie).

Wij implementeren sinds 2022 het thema klimaat door middel van het meten van de CO2 voetafdruk en koppelen hier een reductiedoelstelling aan. Wij hanteren een langetermijndoelstelling van een CO2 neutrale beleggingsportefeuille in 2050. De EU Climate Transition Benchmark (CTB) wordt hierbij als graadmeter gehanteerd.

Om aan dit thema te voldoen worden de meest klimaatintensieve sectoren beoordeeld. Hierbij hebben wij niet als doel klimaatintensieve sectoren uit te sluiten, maar juist bedrijven te belonen die positief bijdragen aan de klimaattransitie. Om dit te beoordelen wordt gekeken naar de CDP en SBTi scores. Deze scores zijn openbaar en gebaseerd op indexprovider onafhankelijke data. Daarnaast betreft dit vooruitkijkende data, waardoor het de mogelijkheid biedt bedrijven die meegaan met de klimaattransitie te belonen.

Verder heeft het pensioenfonds in het beleid de ambitie vastgelegd om binnen de portefeuille met staatsobligaties te streven naar 15% ESG-obligaties. Dit zijn obligaties waarvan de opbrengst wordt ingezet voor klimaat- of sociale doelen.

2. Economie, productie en consumptie

Binnen het thema economie, productie en consumptie focussen wij ons op SDG 8 en SDG 12. SDG 8 betreft een doelstelling omtrent duurzame en inclusieve economische ontwikkeling met volledige en productieve werkgelegenheid en eerlijke arbeidsvoorwaarden. Dit sluit aan bij de S-scores binnen ESG, zoals de bescherming van arbeidsrechten, maar ook bij lange termijn trends als technologische vernieuwing (zoals voor het verhogen van arbeidsproductiviteit en gemakkelijkere toegang tot financiële diensten). Investeerbare subdoelen van SDG 12 kennen een duidelijke samenhang met krachtige beleggingsthema's die van de lange termijn trends zijn af te leiden. Thema's als automatisering en robotisering, schone energie en duurzame voedselvoorziening zijn afgeleid van lange termijn trends als technologische vernieuwing en de transitie naar een duurzame samenleving, en hebben een duidelijk link met subdoelen van SDG 12, zoals:

- Duurzaam beheer en gebruik van natuurlijke bronnen
- Het verminderen van voedselverspilling
- Het verminderen van de impact van chemische afvalstoffen in lucht, water en grond
- Beperking van afval

Bedrijven die bijdragen aan de subdoelen van SDG 12 zullen op de lange termijn naar verwachting de wind in de rug hebben vanuit maatschappelijke ontwikkelingen en vanuit overheidsregulering.

Pensioenfonds KLM Cabinepersoneel

Deze thema's en SDG's zijn mede geselecteerd op basis van het in 2020 uitgevoerde deelnemersonderzoek. Het pensioenfonds streeft naar een concrete invulling van het betrokkenheidsbeleid op deze thema's.

Instrumenten MVB

Wij passen binnen ons MVB beleid de volgende instrumenten toe.

Betrokken aandeelhouderschap

Wij zijn direct of indirect aandeelhouder van ca. 3.500 bedrijven wereldwijd. Als mede-eigenaar hebben wij invloed op het handelen van deze bedrijven. Wij geven invulling aan betrokken aandeelhouderschap door:

- te stemmen op aandeelhoudersvergaderingen;
- transparant te zijn over beleggingen en betrokkenheidsactiviteiten; en
- toe te treden tot samenwerkingsverbanden zoals de PRI en het IMVB-convenant.

De leidende principes en thema's vormen de basis voor samenwerkingsverbanden en het stembeleid.

Wij voeren de hiervoor genoemde activiteiten niet uit met betrekking tot Air France KLM en dochterondernemingen, om de schijn van belangenverstremming te voorkomen.

Class actions

Wij streven actief aandeelhouderschap na. Namens het pensioenfonds wordt waar mogelijk aangesloten bij class actions, gezamenlijke rechtszaken tegen een onderneming door een groep gedupeerden. Hiervoor kan samenwerking worden gezocht met leden van de PRI, ondertekenaars van het IMVB convenant of andere beleggerscollectieven.

Uitsluitingen

Wij sluiten bepaalde beleggingen uit. Het gaat om:

1. Beleggingen in bedrijven, die:
  - a. Herhaaldelijk en in ernstige mate de principes van de UN Global Compact¹ schenden.
  - b. Betrokken zijn bij de productie van en/of handel in producten die bij normaal gebruik leiden tot overlijden of persoonlijke schade – ook bij anderen, én die geen enkele bereidheid hebben (getoond) om dit bespreekbaar te maken ('it kills and harms and engagement has proven to be ineffective'), zoals tabak.

---

¹ UN Global Compact Principles

Human Rights

Principle 1: Businesses should support and respect the protection of internationally proclaimed human rights; and
Principle 2: make sure that they are not complicit in human rights abuses.

Labour

Principle 3: Businesses should uphold the freedom of association and the effective recognition of the right to collective bargaining;

Principle 4: the elimination of all forms of forced and compulsory labour;

Principle 5: the effective abolition of child labour; and

Principle 6: the elimination of discrimination in respect of employment and occupation.

Environment

Principle 7: Businesses should support a precautionary approach to environmental challenges;

Principle 8: undertake initiatives to promote greater environmental responsibility; and

Principle 9: encourage the development and diffusion of environmentally friendly technologies.

Anti-Corruption

Principle 10: Businesses should work against corruption in all its forms, including extortion and bribery.

Pensioenfonds KLM Cabinepersoneel

- c. Bedrijven die betrokken zijn bij controversiële wapens. Hierbij zijn producenten van nucleaire wapens uitgezonderd indien die gevestigd zijn in een land waarbij dit geoorloofd is conform het non-proliferatieverdrag.
Het uitsluiten van beleggingen in bedrijven betreft zowel de aandelen als de obligaties van deze ondernemingen.
2. Beleggingen in staatsleningen van overheden, die herhaaldelijk en in ernstige mate verantwoordelijk zijn voor (het toelaten van) schendingen van mensenrechten (inclusief arbeidsrechten), aantasting van het milieu en/of corruptieve handelingen.
Het uitsluiten betreft leningen van centrale én lokale overheden.

Beleggingsstrategie

ESG is geïntegreerd in de beleggingsstrategie:

- een ESG-vragenlijst wordt gebruikt voor de selectie van externe vermogensbeheerders;
- externe vermogensbeheerders (beheer liquide beleggingen) moeten ondertekenaar zijn van de PRI;
- externe vermogensbeheerders moeten de uitsluitingslijsten van het fonds overnemen en hanteren; en
- wij hechten veel waarde aan open communicatie en duidelijke rapportage en zien dit als onderdeel van het bereiken van de lange-termijndoelstellingen.